

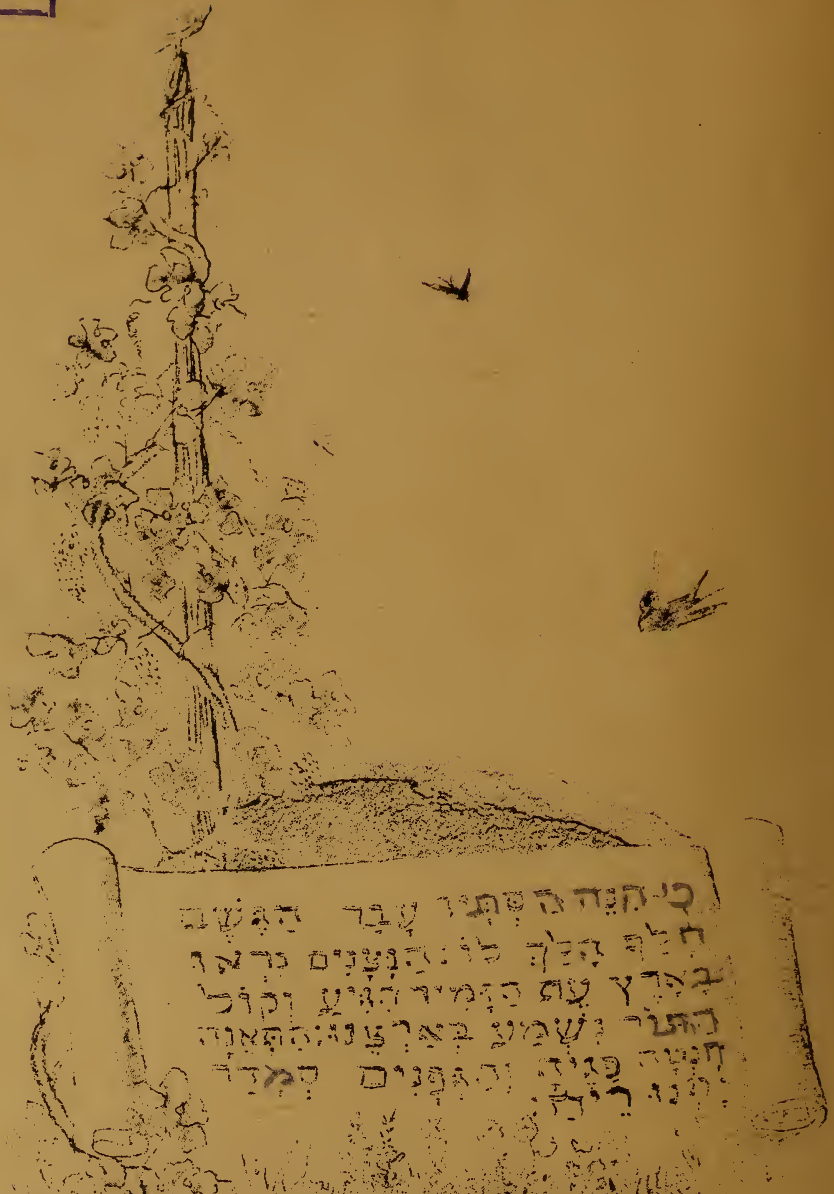

הגדה של פסח

ת"ש

בית השיטה

כי-הנה הסתיו עבר הגשם
חלף הלך לו: הנצנים נראו
בארץ עת הזמיר הגיע וקול
התור נשמע בארצנו: התאנה
חנטה פגיה והגפנים סמדר
נתנו ריח:

מאבות אל בניה, דרך כל הדורות
נמסר דבר יציאת מצרים, זכרון
איוזי, אשר איננו מחוויר ואיננו
דוהה. "בכל דור ודור חייב אדם
לראות את עצמו כאלו הוא יצא
ממצרים". אין לך שיא של הכרת
הסטורית מרומם מזה, ואין לך
התמזגות של יחיד וכלל - ברחבי
כדור העולם ובעמקי הדורות —
גדולה מאשר בצו פדגוגי עתיק זה.
איני יודע שום זכרון עתיק
שכלו מוכנה לקראת העתיד, שכלו
סמל להווה ולעתידנו כמו "זכור
ליציאת מצרים".

איזה יצר חרות עמוק טבוע בלב
עם שיכול היה באביב ימיו ליצור
יצירה גאונית כזאת ולמסור אותה
מדור לדור.

/ב. כצנלסון/

הנני

מוּכָן וּמְזוּמָן לְקַיֵּם הַמִּצְוָה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם יַחַד עִם כָּל יִשְׂרָאֵל:

הא

לַחְמָא עַנְיָא – זֶה לֶחֶם הָעֹנִי שֶׁאָכְלוּ אֲבוֹתֵינוּ בְּאֶרֶץ מִצְרָיִם. כָּל דִּכְפִין יֵיתֵי וְיֵיכוֹל, כָּל הַכְּמֵהַ לְחֵרוּת יֶאֱתֶה וְיִפְסַח עִמָּנוּ:

כָּל דִּכְפִין יֵיתֵי וְיֵיכוֹל כָּל דִּצְרִיךְ
יֵיתֵי וְיִפְסַח: הָשַׁתָּא עַבְדֵי
לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּנֵי
חוֹרִין: (שִׁירָה)

אוכלים מצה ומרור ושותים כוס ראשונה.

עוּ שֶׁמֶשׁ הִשְׁכִּימוּ לֶהָרִים -- וּמְצָאתֶם
הַזָּהָב הַטּוֹב וַהֲעֵתֶם.
וִהְיִיתֶם רִאשׁוֹנֵינוּ לְאוֹר שֶׁמֶשׁ, וּשְׂאָגוּ
אִישׁ אִישׁ מְלֹא נִשְׁמָתוֹ וּלְבָבוֹ.
וִיַקֵּר בֹּקֶר-אֵל, בְּעוֹדוֹ חָדָשׁ וְרָטֹב,
יַעַבְרְכֶם--נָא עָבֹר וְשָׁטֹף,
וְכָל-נוֹשָׁן וּבָלֶה בִּלְבַבְכֶם – יִתְחַדֵּשׁ!
וְכָל-פִּגּוּל וּפְסוּל בּוֹ – יִתְקַדֵּשׁ!
וּצְפַנְתֶּם וּשְׁמַרְתֶּם זֶה אוֹצַר זְהַבְכֶם,
וְהָיָה לְכַלְכֵּל גּוֹ לְבַבְכֶם.
וְאִם כְּבֵדִים בְּחוֹבוֹת יְצָאתֶם, וַעֲנִיִּים –
וְשַׁבְתֶּם עֲשִׁירִים וּנְקִיִּים.
הוֹ, נְמַקֵּי הַחֹשֶׁךְ וּרְקֵבֵי הָאֶמֶשׁ,
הִתְפַּלְּלוּ לַשֶּׁמֶשׁ, לַשֶּׁמֶשׁ!

וּדְעוּ כִּי עַל-אוֹדוֹת לַאֲחֵיכֶם תָּשׁוּבוּ,
וְיִשְׁבּוּ מִכֶּם וְיִנּוּבוּ;

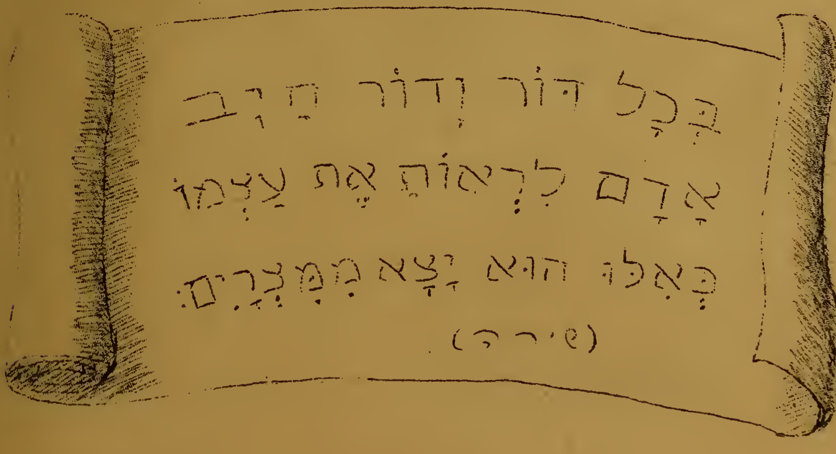
וְאִישׁ אֶל בֵּית אָבִיו וְאִישׁ אֶל-בֵּית אָחִיו
תָּבִיאוּ נָא בְּשׂוֹרַת הַמֶּרְחָב.
וִיצָאתֶם הַזְרַעְתֶּם מִסָּבִיב אֶת-אוֹרְכֶם –
וְנָגַהּ עַל-רֹאשׁ כָּל-בְּנֵי דוֹרְכֶם;
וְיָרַד וּמָצָא בְּמַרְתֵּף הָאֹפֶל
אֲחִיכֶם הַדָּךְ וְהַשָּׁפֵל,
וְרָעַד עַל-לִבּוֹ הָאוֹר וְהִתְרַפֵּק,
וְחָרֵשׁ עַל-לִבּוֹ יִתְדַּפֵּק;
"קוּם, אָחִי, הִתְפַּלֵּל – יֵשׁ מָקוֹם לִתְפִלָּה,
יֵשׁ מָקוֹם לְתִקְוָה – הוֹחִילָה!"
וְקָם וְהִתְנָעֵר אֲחִיכֶם בֶּן-אָמֶשׁ
וְצָמֵא לַשֶּׁמֶשׁ, לַשֶּׁמֶשׁ!

וְאִם-תֹּהוּ בִּקַּשְׁתֶּם אוֹר-שֶׁמֶשׁ לָעַיִן –
צְאוּ וּבְרָאוּהוּ מֵאַיִן!
חִצְבוּהוּ מִסֶּלַע, מִצּוּרִים נַקְּרוּהוּ,
מִפִּנּוֹת לְבַבְכֶם מִשְׁכוּהוּ!
וְחַי אֵל הָאוֹר, כִּי-כַאֲשֶׁר יֵחָשֵׂף
כֵּן יִפְרֹץ וָלַעַד לֹא-יֵאָסֵף;
וְגַם-נִדָּחֵיכֶם יָקוּמוּ וָבָאוּ
וַאֲלֵיכֶם אֶת-נִכְסָפָם יִשָּׂאוּ,
וּבְחֵיקְכֶם יַנִּיחוּ אֶת כָּל-גַּעְגּוּעֵיהֶם
הַקְּדוֹשִׁים – וּמְסָרוּם לִבְנֵיהֶם,
וְדוֹרוֹת לְדוֹרוֹת יַנְחִילוּ וִיצַוּוּ:
חֲיוּ, עִבְדוּ הַרְבֵּה וְקַוּוּ!
הוֹ, גְּמוּלֵי מֵחֹשֶׁךְ, עַתִּיקֵי מֵאֶמֶשׁ –
תְּלוּ שֶׁמֶשׁ עַל-רָאשֵׁיכֶם, תְּלוּ שֶׁמֶשׁ!

מה

נִשְׁתַּנָּה הַלַּיְלָה הַזֶּה מִכָּל הַלֵּילוֹת? — שֶׁבְּכָל הַלֵּילוֹת וּבְכָל הַיָּמִים אָנוּ טְרוּדִים בִּדְאָגוֹת וּשְׁקוּעִים בְּחֻלִּין, וְהַלַּיְלָה הַזֶּה כֻּלָּנוּ מְכֻנָּסִים, מְסֻבִּים. יַחְדָּיו וּמְכַוְּנִים אֶת לִבֵּנוּ לְשִׂמְחַת הֶחָג.

עֲבָדִים הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם: וַיּוֹצִיאֵנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מִשָּׁם בְּיָד חֲזָקָה וּבִזְרוֹעַ נְטוּיָה: וְאִלּוּ לֹא הוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ-בָּרוּךְ-הוּא אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם הֲרֵי אָנוּ וּבָנֵינוּ וּבְנֵי-בָנֵינוּ מְשֻׁעְבָּדִים הָיִינוּ לְפַרְעֹה בְּמִצְרָיִם: וַאֲפִילוּ כֻּלָּנוּ חֲכָמִים, כֻּלָּנוּ נְבוֹנִים, כֻּלָּנוּ זְקֵנִים, כֻּלָּנוּ יוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה, — מִצְוָה עָלֵינוּ לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם וְכָל הַמַּרְבֶּה לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח:

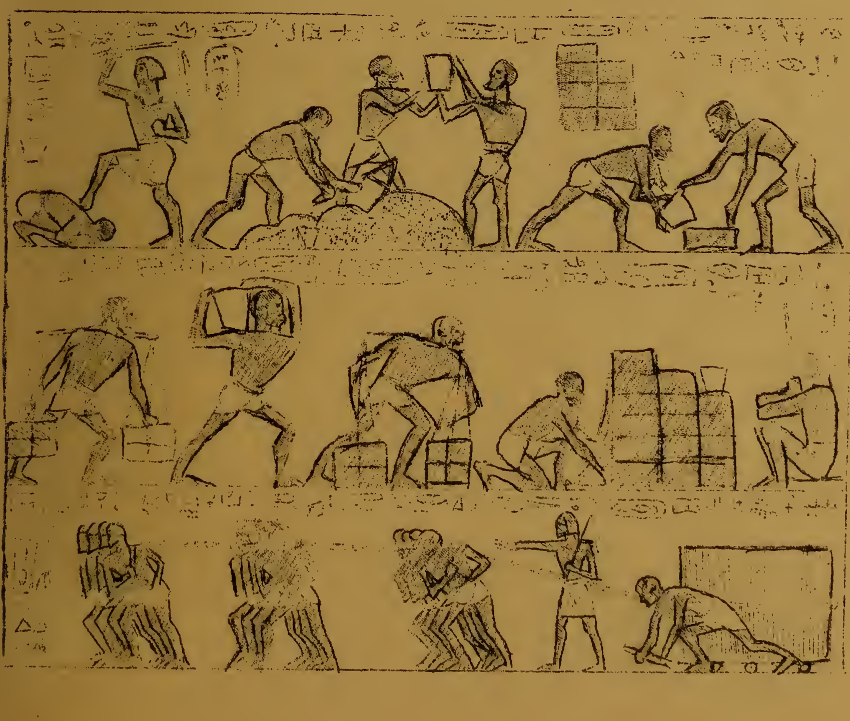

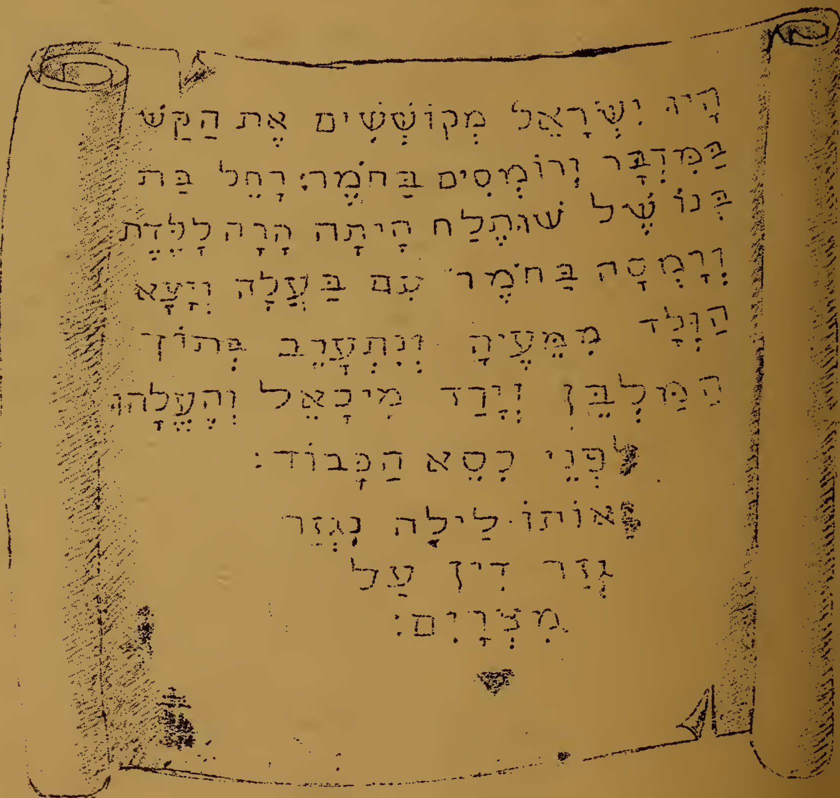
מַעֲשֶׂה

בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ וְרַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן
עֲזַרְיָה וְרַבִּי עֲקִיבָא וְרַבִּי טַרְפוֹן שֶׁהָיוּ מְסֻבִּין
בִּבְנֵי בְרַק וְהָיוּ מְסַפְּרִים בִּיצִיאַת מִצְרַיִם כָּל
אוֹתוֹ הַלַּיְלָה: עַד שֶׁבָּאוּ תַלְמִידֵיהֶם
וְאָמְרוּ לָהֶם רַבּוֹתֵינוּ הִגִּיעַ
זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע
שֶׁל שַׁחֲרִית:

וַיָּמָת יוֹסֵף וְכָל אֶחָיו וְכֹל הַדּוֹר הַהוּא: וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׁרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעַצְמוּ בִּמְאֹד
מְאֹד וַתִּמָּלֵא הָאָרֶץ אֹתָם: וַיָּקָם מֶלֶךְ חָדָשׁ עַל מִצְרָיִם
אֲשֶׁר לֹא יָדַע אֶת יוֹסֵף: וַיֹּאמֶר אֶל עַמּוֹ הִנֵּה עַם בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל רַב וְעָצוּם מִמֶּנּוּ: הָבָה נִתְחַכְּמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה
וְהָיָה כִּי תִקְרֶאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסַף גַּם הוּא עַל שֹׂנְאֵינוּ
וְנִלְחַם בָּנוּ וְעָלָה מִן הָאָרֶץ: וַיָּשִׂימוּ עָלָיו שָׂרֵי
מִסִּים לְמַעַן עַנֹּתוֹ בְּסִבְלֹתָם וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפַרְעֹה
אֶת פִּתֹם וְאֶת רַעַמְסֵס: וְכַאֲשֶׁר יְעַנּוּ אֹתוֹ כֵּן יִרְבֶּה וְכֵן
יִפְרֹץ וַיָּקֻצוּ מִפְּנֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: וַיַּעֲבִדוּ מִצְרַיִם אֶת
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּפָרֶךְ:

ויצו פרעה את הנגשים בעם ואת שטריו לאמר: לא תוסיפון לתת תבן לעם ללבן הלבנים כתמול שלשם הם ילכו וקששו להם תבן: ואת מתכנת הלבנים אשר הם עשים תמול שלשם תשימו עליהם לא תגרעו ממנו כי נרפים הם: תכבד העבדה על האנשים ויעשו בה:

בימים

ההם ויגדל משה ויצא אל-אחיו וירא
בסבלותם: ויבקש פרעה להרג את-משה
ויברח משה וישב בארץ-מדין ויהי
רעה צאן-יתרו: וינהג את-הצאן אחר
המדבר ויבוא אל-הר האלהים חרבה: וירא
והנה סנה בער באש והסנה איננו אכל:
ויאמר משה אסרה-נא ואראה את-המראה
הגדול הזה מדוע לא-יבער הסנה: ויקרא
אליו אלהים מתוך הסנה ויאמר משה משה
ויאמר הנני: ויאמר יהוה ראה ראיתי
את-עני עמי אשר במצרים ואת-צעקתם
שמעתי מפני נגשיו כי ידעתי את-מכאביו:
ועתה לכה ואשלחך אל-פרעה והוצא את
עמי בני-ישראל ממצרים:

וילך משה ויאסף את-כל-זקני בני ישראל:
וידבר משה כן אל-בני ישראל ולא שמעו
אל-משה מקצר רוח ומעבדה קשה:

לך בוא מצרימה ובאת אל העניים
והאמללים, אל כל הנאנחים
והנדכאים, ואמרת אליהם כי עבדים הם — והם
לא יבינו; ואמרת אליהם כי אמללים הם — והם
לא ידעו; וכי גדול ענים ונורא לחצם — והם
לא יאמינו; ופקחת את עיניהם בחזק־יד על
כל לחצם ועל כל ענים — וגאלת אותם. ועם
רב ימשך אחריך מקרב אחיך, אשר לא ידעת
ואשר לא ידעוך עוד, ומקרב כל העם מסביב
אשר רע ומר להם. והיית לאב המון־אדם — רב
ולראש שבטיו, ועשית גן התולעים — אדם
ומן האדמה — עם המעפרות חול — ארץ.

היום אתם יוצאים בחדש האביב:

(שירה)

החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה: בעשר לחדש הזה יקחו להם איש שה לבית-אבות שה לבית: וככה תאכלו אתו מתניכם חגורים נעליכם ברגליכם ומקלכם בידכם ואכלתם אתו בחפזון:

היום אתם יוצאים בחדש האביב:

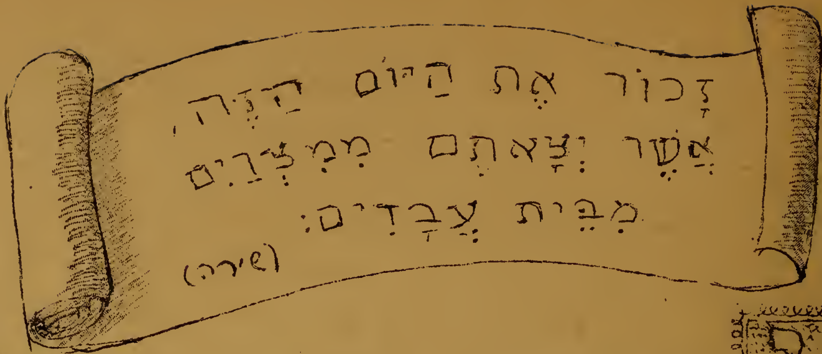
(שירה)

וישא העם את בצקו טרם יחמץ משארותם צרורות בשמלתם על שכמם: ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגת מצות כי לא חמץ כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה וגם צדה לא עשו להם:

היום אתם יוצאים בחדש האביב:

(שירה)

וַיְהִי בְּשַׁלַּח פַּרְעֹה אֶת הָעָם וְלֹא נָחָם אֱלֹהִים דֶּרֶךְ
אֶרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי אָמַר אֱלֹהִים פֶּן
יִנָּחֵם הָעָם בִּרְאֹתָם מִלְחָמָה וְשָׁבוּ מִצְרָיְמָה: וַיַּסֵּב אֱלֹהִים
אֶת הָעָם דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר יַם-סוּף וַחֲמֻשִׁים עָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל
מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם: וַיֻּגַּד לְמֶלֶךְ מִצְרַיִם כִּי בָרַח הָעָם וַיֵּהָפֵךְ
לְבַב פַּרְעֹה וַעֲבָדָיו אֶל הָעָם: וַיֹּאמְרוּ מַה זֹּאת עָשִׂינוּ כִּי
שִׁלַּחְנוּ אֶת יִשְׂרָאֵל מֵעָבְדֵנוּ: וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵיה
וַיַּשִּׂיגוּ אוֹתָם חֹנִים עַל הַיָּם:

תַּנְיָא

הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: בְּשָׁעָה שֶׁיִּשְׂרָאֵל הָיוּ עוֹמְדִים עַל
שְׂפַת הַיָּם הָיוּ שְׁבָטִים מְנַצְּחִים זֶה עִם זֶה. זֶה אוֹמֵר
אֲנִי יוֹרֵד תְּחִלָּה לַיָּם. וְזֶה אוֹמֵר אֲנִי יוֹרֵד תְּחִלָּה
לַיָּם. וְהָיוּ שָׂרֵי יְהוּדָה רוֹגְמִים אוֹתָם: אָמַר לוֹ רַבִּי
יְהוּדָה. לֹא כָּךְ הָיָה הַמַּעֲשֶׂה. אֶלָּא זֶה אוֹמֵר אֵין אֲנִי
יוֹרֵד תְּחִלָּה לַיָּם. וְזֶה אוֹמֵר אֵין אֲנִי יוֹרֵד תְּחִלָּה
לַיָּם: קָפַץ נַחְשׁוֹן בֶּן-עַמִּינָדָב וְיָרַד לַיָּם תְּחִלָּה:

וַיָּבֹאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּתוֹךְ הַיָּם בַּיַּבָּשָׁה וְהַמַּיִם
לָהֶם חוֹמָה מִימִינָם וּמִשְּׂמֹאלָם: וַיִּרְדְּפוּ מִצְרַיִם וַיָּבֹאוּ
אַחֲרֵיהֶם כֹּל סוּס פַּרְעֹה רִכְבּוֹ וּפָרָשָׁיו אֶל תּוֹךְ הַיָּם:
וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ עַל הַיָּם וַיָּשָׁב הַיָּם לִפְנוֹת בֹּקֶר
לְאֵיתָנוֹ וּמִצְרַיִם נָסִים לִקְרָאתוֹ: וַיָּשֻׁבוּ הַמַּיִם וַיְכַסּוּ
אֶת הָרֶכֶב וְאֶת הַפָּרָשִׁים לְכֹל חֵיל פַּרְעֹה הַבָּאִים אַחֲרֵיהֶם
בַּיָּם לֹא נִשְׁאַר בָּהֶם עַד אֶחָד: וּבְנֵי-יִשְׂרָאֵל הָלְכוּ
בַיַּבָּשָׁה בְּתוֹךְ הַיָּם:

וירא

ישראל את מצרים מת על שפת-הים ותקח מרים הנביאה את התף בידה ותצאנה כל הנשים אחריה בתפים ובמחולות:

אמר אויב — ארדף, אשיג, אחלק שלל...
צללו כעופרת במים אדירים!

אותה שעה בקשו מלאכי השרת לומר שירה לפני הקדוש-ברוך-הוא. אמר להם הקדוש-ברוך-הוא:

מעשי ידי טובעים בים
ואתם אומרים שירה לפני?

(שירה)

וַיִּלֹּנוּ

שְׁלֹשֶׁת יָמִים בַּמִּדְבָּר וְלֹא מָצְאוּ מָיִם: וַיָּרֶב הָעָם עִם
מֹשֶׁה וַיֹּאמְרוּ תְּנוּ לָנוּ מַיִם וְנִשְׁתֶּה: וַיִּצְמָא
שָׁם הָעָם לַמַּיִם וַיָּלֶן הָעָם עַל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר לָמָּה
זֶּה הֶעֱלִיתָנוּ מִמִּצְרַיִם לְהָמִית אֹתִי וְאֶת בָּנַי
וְאֶת מִקְנַי בַּצָּמָא:

וַיִּבְכּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ זָכַרְנוּ אֶת הַדָּגָה
אֲשֶׁר נֹאכַל בְּמִצְרַיִם חִנָּם: אֵת הַקִּשֻּׁאִים וְאֵת
הָאֲבַטִּחִים וְאֶת הֶחָצִיר וְאֶת הַבְּצָלִים וְאֶת
הַשּׁוּמִים וְעַתָּה נַפְשֵׁנוּ יְבֵשָׁה:

וַיִּסְעוּ וַיָּבֹאוּ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל מִדְבַּר
סִין: וַיִּלֹּנוּ עַל מֹשֶׁה בַּמִּדְבָּר וַיֹּאמְרוּ אֲלֵיהֶם
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִי יִתֵּן מוּתֵנוּ בְיַד יְהוָֹה בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם בְּשִׁבְתֵּנוּ עַל סִיר הַבָּשָׂר בְּאָכְלֵנוּ לֶחֶם
לָשֹׂבַע כִּי הוֹצֵאתֶם אֹתָנוּ אֶל הַמִּדְבָּר הַזֶּה
לְהָמִית אֶת כָּל הַקָּהָל הַזֶּה בָּרָעָב:

וַיָּשֻׁבוּ מִתּוּר הָאָרֶץ מִקֵּץ אַרְבָּעִים יוֹם׃
וַיֵּלְכוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־מֹשֶׁה וְאֶל־אַהֲרֹן וְאֶל
כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־מִדְבַּר פָּארָן
קָדֵשָׁה וַיָּשִׁיבוּ אוֹתָם דָּבָר וְאֶת־כָּל־הָעֵדָה וַיַּרְאוּם
אֶת־פְּרִי הָאָרֶץ׃ וַיְסַפְּרוּ־לוֹ וַיֹּאמְרוּ בָּאנוּ אֶל
הָאָרֶץ אֲשֶׁר שְׁלַחְתָּנוּ וְגַם זָבַת חָלָב וּדְבַשׁ הִוא
וְזֶה פִּרְיָהּ׃ אֶפֶס כִּי־עַז הָעָם הַיֹּשֵׁב בָּאָרֶץ׃

וַיֹּצִיאוּ דִּבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבַרְנוּ בָהּ לָתוּר אֹתָהּ
אֶרֶץ אֹכֶלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הִוא׃ וַיַּהַס
כָּלֵב אֶת־הָעָם אֶל־מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר עָלֹה נַעֲלֶה
וְיָרַשְׁנוּ אֹתָהּ כִּי־יָכוֹל נוּכַל לָהּ׃

וַתִּשָּׂא כָּל־הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת־קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעָם
בַּלַּיְלָה הַהוּא׃ וַיִּלֹּנוּ עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן כֹּל
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם כָּל־הָעֵדָה לוּ־מַתְנוּ
בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אוֹ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה לוּ־מָתְנוּ׃ וְלָמָה
יְהוָה מֵבִיא אֹתָנוּ אֶל־הָאָרֶץ הַזֹּאת לִנְפֹּל בַּחֶרֶב
נָשֵׁינוּ וְטַפֵּנוּ יִהְיוּ לָבַז הֲלוֹא טוֹב לָנוּ שׁוּב
מִצְרָיְמָה׃

קומו, תועי מדבר, צאו מתוך השממה;
עוד הדרך רב, עוד רבה המלחמה.

רב לכם לנוע, לנוד בערבה –
ולפניכם פרושה דרך גדולה, רחבה.

רק ארבעים שנה נתע בין ההרים –
ובחול טמנו ששים רבוא פגרים.

אל-נא יעצרונו פגרי הנחשלים,
שבעבדותם מתו – נפסח על החללים!

ירקבו בקלונם סרוחים על צררותם,
שבכתפם נשאו ממצרים אותם.

ימתק למו חלומם, חלום רב בצלים, שומים,
דודים מלאי בשר רבים ועצומים.

עוד היום או מחר יחלק רוח קדים
עם העיט גופת אחרון העבדים.

קומו אפוא, נדים! עזבו את השממה!
אך אל-יעל קולכם, דרכו עז בדממה!

פֶּן צַעֲדְכֶם יַרְגִּיז מִדְבָּר וְנִרְדְּמָיו –
אִישׁ וְאִישׁ בִּלְבָבוֹ יִשְׁמַע הֵד פְּעָמָיו!

אִישׁ בִּלְבָבוֹ יִשְׁמַע קוֹל אֱלֹהַּ דּוֹבֵר:
"לֵךְ! הַיּוֹם אֶל אֶרֶץ חֲמוּשָׁה אַתָּה עוֹבֵר!

לֹא! לֹא לֶחֶם קְלֹקֵל, שְׂלָו וּדְגַן שָׁמַיִם –
לֶחֶם עֶצֶב תֹּאכַל, פְּרִי עֲמַל יָדַיִם!

לֹא! לֹא אֹהֶל תֹּהוּ וַעֲלִיּוֹת שְׁחָקִים –
בַּיִת אַחֵר תִּבְנֶה, אֹהֶל אַחֵר תָּקִים!

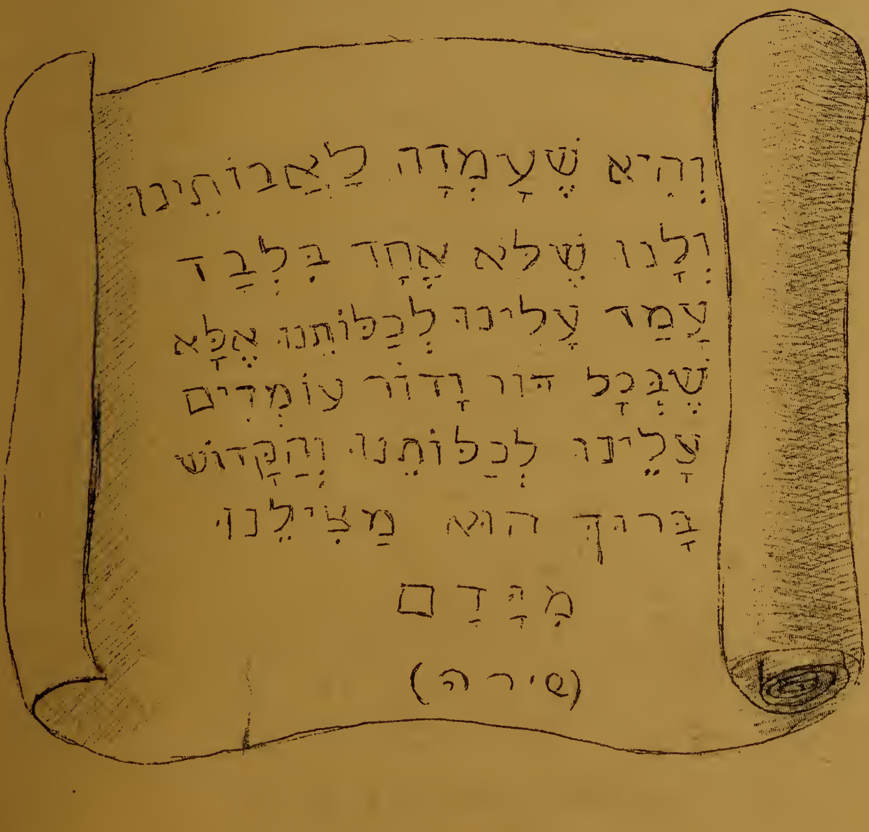
כִּי מִלְּבַד הַמִּדְבָּר תַּחַת הַשָּׁמַיִם,
עוֹד לֶאֱלֹהַּ עוֹלָם גָּדוֹל רְחַב יָדַיִם.

וּמִלְּבַד לֵיל הַיְשִׁימוֹן, דְּמִי הַצִּיָּה –
תִּרְגַּשׁ תַּחַת שִׁמְשׁוֹ אֶרֶץ יְפֵה-פִיָּה".

צא

ולמד, מה בקש לבן הארמי ומה בקשו אחרים, אשר שמותיהם לגיון: אכל את יעקב והשם נוהו. ירמסו ולא יחמלו תולעת יעקב. וכאשר יענונו-כן נפרץ, כי לא מכה רוח ישראל כאז, כן עתה, לא נכחד המרי ויצר החפש עודנו חי. יצר החפש, תשוקת ישראל זו ילידת השעבוד, בעז תפכה ותגרף אלחה מן העולם. עוד במצרים בשורת הדרור לרבים הבאנו ובעלותנו ערב-רב אתנו העלינו.

וַעֲבָדִים

היינו בכל דור וְדור ובכל אתר וְאַתָר. נְפוֹצִים בין העמים, נְמַקים במחשכי הגלות, משועבדים יובלות על יובלות בכל קצות התבל. לא ידענו מרגוע וחיינו תלויים לנו מנגד. וַנֵּרא את הארץ אשר מתחת לרגלינו, והנה היא ברזל ואת השמים אשר על ראשינו והנה הם נחושה. ונהי לצל זְוָעָה לכל עמי הארץ. ונזעק אל האלהים מתוך מחלות השעבוד ומעל מוקדי האוטו-דה-פה ולא נענינו. וַנִּשָּׂא בלבנו את זעם חרון עֱנותנו ואת תוחלת חזון תקומתנו מדור דור.

מרי השעבוד מדורות, אנקת עבדים נענים, נעורים חמוסים, רבואות אדם טבוחים, דורות ילדים עשוקים מלֶחם, עֶלבון עמים מדוכאים, נשרפים על חֵרות המחשבה והמצפון. הכמיהה מדורות לחֹפש, הזעם של מתפרצים לגאולה, ההתאזרות של דורות לשחרור - גלומים וַאֲצורים בָּנו.

שֶבע נפל האדם הלוחם לחֹפש וָקם. לא יָכל האדם התכחש עולמית לְיִעוּדו ומִן המלחמה אין מִפְלָט; חִשוקי הגורל הלופתים אותנו, יְקוֹד הגאולה המפַעֵם בנו מְצַוִים עלינו את הכוח, את העמידה על הנפש, את השליחות ההסטורית.

נַחשול הרֶשע משתולל בעולם. הותרו חרצובות הזדון, עמים נדרסים, גזעים משתלטים, המחשבה האנושית הגֵאה והֶחפשית הוּשמה על מסגר. המלחמה הגלויה והחֲבוּיָה רוצחת רבבות. רֶשע עולם מִדורות חוגר מְלא הכח למבחן הקיום. ההסטוריה האנושית נקלעת מקֹטֶב העבדות אל קֹטב הגאולה, מתבוססת בְּדָמֶיהָ. כוחות עולם מתמודדים ונאבָקים יום יום.

עם שלם, עַמנו מתבוסס בדמו, מוּבָל לטֶבח. "כל הארץ לו גַרְדֹם".

הַקְשוּבִים אנו לַהֵד העולה מִמַעֲמַקי דורות וּמְצַוֶה עָלֵינו: הָעִיזו, עֲלו צְאו מִבֵּית הָעֲבָדִים!

זכר ישראל את יציאת מצרים מאז וִטִפַּח בלְבּו את מַאֲוַיֵי יציאת מצרים שבדורו. מ׳צ ר י ם – כמספר הגלויות ושמותיהן – שמותיה. כל דור הקים מתוכו שבט מעפילים, אשר לא השלים עם שעבודו ועם סיר הבשר והלחם הַקְלֹקֵל, שבט מעפיל לעלות לארץ הבחירה. דור דור ודרכיו, דור דור ומעפיליו. זכינו, שבדורנו הפכו מאויי הגאולה, דרכיה ומעשיה נחלה לרבים. לא נחשונים בלבד, לא שבט אפרים הפורץ ההרה, אלא כל העם, על כל שבטיו ועל הערב-הרב, חורג לצאת ממצרים, לעבור את הים – אף אם לא יֶחֶרְבוּ מימיו – ולהגיע מֵעֵבֶר להר נבו.

עשרה שבטים מישראל נִכְחֲדוּ ונקרעו מגוף העם. שני השבטים הנותרים רַבּוּ וַיַּעַצְמוּ בכל ארצות פזוריהם. קמו לנו שבטים חדשים, אשר שמותיהם ומעשיה[illegible] שונים. ושוב, כבימים מִקֶּדֶם רואים אנו בְּהִכָּחֵד שבטים מישראל; שבטים שהיו תפארת לְאומה; שבטים שנתנו ממבחר בניהם למעשה הגאולה. גזרות כִּלָּיון ושמד נִתְכוּת וקמות עלינו ועינינו רואות וכָלוֹת. איתני עמים לוחמים לִכְבּוֹשׁ העולם; ואנו הדלים והמפוזרים מתרסקים, נכחדים ונשמדים.

נאחזנו בפאת הארץ; רצועות רצועות של אדמת טרשים ובצה הנושאות מות בְּחֻבָּן הפכו מקור חיים בקומן לנו לנחלה. רצועות אלה השלוחות לקראת המרחבים, הרמות וההרים אומרות: רק מבשרי הגאולה הננו.

– – – אך כאז כן עתה. אם נאמר: נִחַם לב פרעה, או נאמר: עמלק מֵצַר את צעדינו, סנבלט ורעיו, כמרים והגמונים המדכאים ומענים בשם המעונה מנצרת – לשון שונה לדברים, אך כונתם אחת: להשמיט הקרקע מתחת רגלינו, פֶּן... פֶּן נהיה לעם. אולם רַב הפרץ שפרצנו בשממת הארץ ורבים וַעצומים הגלים הגועשים מבחוץ, הדוחפים את בני עמנו אל מקלט אחרון זה. צָרים לנו העמקים, לא נוכל להסתגר בשפלה. מכל רגב אדמה, בעמק ובהר, יִשָּׁמַע קול הקורא אלינו: עֲ ל וּ! וכאבותינו, יוצאי מצרים, למודי הסבל וכמ[illegible]י הגאולה נענה: עָלֹה נַעֲלֶה וְיָרַשְׁנוּ אותָה, כִּי יָכוֹל נוּכַל לָהּ!

כיום הזה – יום אשר עוד לא היה כמוהו לְרוֹעַ מיום אשר הלכנו בגולה, ים של פְּחָדִים בלתי נפסקים ואי–אמון בחיים לשארית הַנִּמְצָא, שֶׁכֻּלּוֹ כִּזְבַח ארוך דומה – כיום הזה – יום שהאדם נמכר בו למולך, הנשמות העדינות הולכות וְנִמַקּוֹת משעבוד וכבלים, העניות והגסות והזדון שופכים את ממשלתם על כל "והשכינה תכבוש בְּעֶבֶן ראשה וּמְעוּצָר כאב וכלימה היא פורשת ובוכה".

ימים רעים, יסודרים קשים, ואולם חזון אחד יְחַיֶּה את כלנו, כל העובדים: לא למעננו, עינינו לא תראינה – בשביל כל עמנו הֲרָוֶה דם אנו בונים בית.

וכיום הזה – תהיינה עינינו נשואות וּפְקוּחוֹת נִשְׁמֹר על שארית כחותינו.

היש גאולה לתהום דמנו? היש גמול וְשִׁלֻּם לכל, לכל?...

תהיינה שפתינו סגורות. יהיו פנינו נחושים.

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ האדם העברי.

אַחַי בָּגְדוּ כְמוֹ נָחַל,
כַּאֲפִיק נְחָלִים יַעֲבֹרוּ.

כִּי טוֹב קִוִּיתִי וַיָּבֹא רָע,
אֲיַחֲלָה לְאוֹר וַיָּבֹא אֹפֶל.

וַיְהִי לְאֵבֶל כִּנֹּרִי,
וְעֻגָבִי לְקוֹל בֹּכִים.

קִדְּמֻנִי יְמֵי עֹנִי.

מִנְעִי קוֹלֵךְ מִבֶּכִי — וְעֵינַיִךְ מִדִּמְעָה:
כִּי יֵשׁ שָׂכָר לִפְעֻלָּתֵךְ וְשָׁבוּ מֵאֶרֶץ אוֹיֵב:
וְיֵשׁ תִּקְוָה לְאַחֲרִיתֵךְ וְשָׁבוּ בָנִים לִגְבוּלָם:

בָּרוּךְ

אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ
מֶלֶךְ הָעוֹלָם עַל
הַגֶּפֶן וְעַל פְּרִי
הַגֶּפֶן וְעַל תְּנוּבַת
הַשָּׂדֶה וְעַל אֶרֶץ
חֶמְדָּה טוֹבָה
וּרְחָבָה שֶׁהִנְחַלְתָּ
לַאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ לֶאֱכוֹל
מִפִּרְיָהּ וְלִשְׂבּוֹעַ
מִטּוּבָהּ:

